

Vanhankaupunginlahden v. 2019 linnustonseurantalaskennan loppuraportti

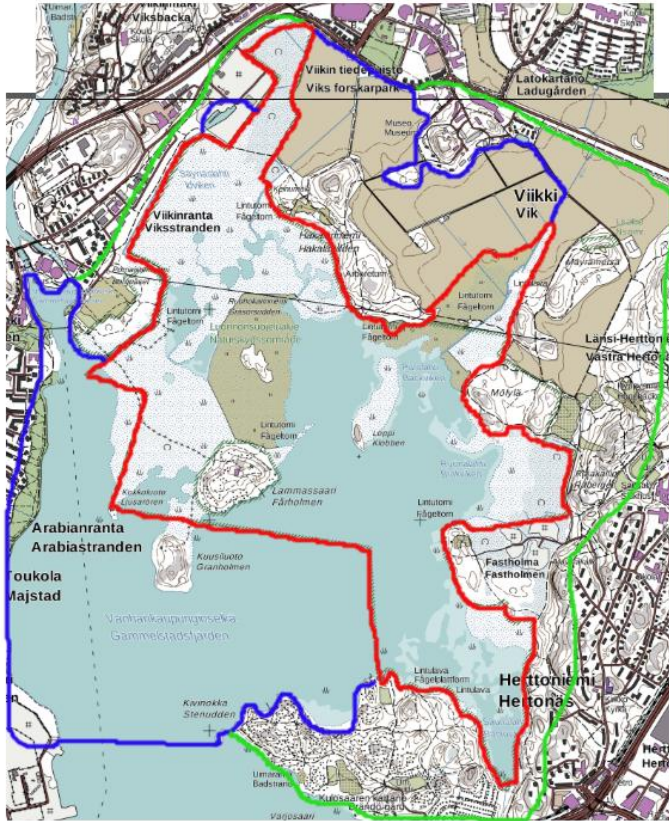
Hannu Sarvanne

Tutkimusalue ja -menetelmät

Vanhankaupunginlahden linnuston tilaa seurataan hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti vuosittain. Tutkimusalue käsittää pesivien vesilintujen, kahlaajien ja lokkilintujen sekä vesilintujen poikuelaskentojen osalta koko Vanhankaupunginlahden kosteikkoalueen (Viikin – Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue ja Natura – 2000 – alue). Vuosittain kartoitetaan myös kosteikkoalueelle perustettujen hoitoniittyjen (Lammassaari/Ruohokari ja Purolahti) pesimälinnusto. Niittämällä ja laiduntamalla hoidettavien niittyjen yhteispinta-ala oli tämän vuoden pesimäkauden alussa 42 ha (Lammassaari/Ruohokari 19 ha (v. 1993 alkaen), Purolahti 13 ha (v. 2003) ja Lammassaaren hoitoniityn lounaispuolen laajennusosa 10 ha (v. 2017 loppukesä)).

Koska seurantalaskennoissa ei selvitetä kaikkien pesimäympäristöjen parimääriä, vain osa lahden pesimälajeista on edustettuina tuloksissa (esim. suuri osa yleisistä metsälajeista).

Kosteikkoalueen saarilta ja sitä ympäröiviltä reunametsä- ja täyttömaa-alueilta sekä pelloilta huomioin vain uhanalaiset ja harvalukuiset lajit. Niitä sekä yölaulajia havainnoin myös Vanhankaupunginlahden kosteikko- ja Natura – 2000 - aluetta laajemmalta alueelta, joka rajautuu Viikintien, Herttoniemen metsäselänteen, Itäväylän, Hermannin rantatien ja Hämeentien väliin. Koko Natura 2000 – alueen kattavat pesimälinnuston kartoitukset on tehty Suomen ympäristökeskuksen toimesta viimeksi v. 2004, 2007, 2012 ja 2018.

Vanhankaupunginlahden linnustoseurannan laskenta-alue
 ● = Natura-alue, ● + ● = seuranta-alue, ● + ● + ● =
 yölaulajat sekä uhanalaiset ja harvalukuiset. Pohjakartta
 Maanmittauslaitos (19.9.2017).

Toteutin laskennat Vanhankaupunginlahden linnuston seurannassa v. 1986 alkaen käytetyin menetelmin (Koskimies & Väisänen 1988, Mikkola-Roos ym. 2013). Laskentoihin sisältyi:

- Koko lahden kattavat kierto-laskennat (vesilinnut, kahlaajat, lokkilinnut) (5 kertaa): 23.4, 2.5, 13.5, 20.5 ja 28.5 sekä samalla reitillä tehdyt poikuelaskennat (3): 24.6, 4.7 ja 14.7.
- Hoitoniittyjen kartoituslaskennat (5): 30.4, 9.5, 17.5, 27.5 ja 4.6
- Yölaulajalaskennat (3): 24.4, 17.5 ja 7.6
- Pikkutikkojen pesien etsintä (4): 12., 13. ja 14.6
- Uhanalaisten ja harvalukuisten lajien havainnointi laskentojen ohessa ja laskentojen ulkopuolisina päivinä.

Ajoittaakseni erityisesti vesilintulaskennat oikein seurasin lepäilijämäärien kehittymistä tekemällä varsinaisten kierto-laskentojen ulkopuolisia kierto-laskentoja maaliskuulta alkaen. Joidenkin lajien primäärien varmistaminen vaati varsinaisten laskentojen ulkopuolella tehtyä retkeilyä (esim. yölaulajat). Retkipäiviä seuranta-alueella kertyi 15.3. – 14.7. välisenä aikana 78.

Vesilintujen parimäärien tulkinnat tein kunkin lajin arvioitua pesinnän alkua lähimmän laskentakerran perusteella. Laulu- ja kyhmyjoutsenen, kanadan- ja merihanhen, telkän, isokoskelon, silkkiuikun ja nokikanan parimääräarviot perustuvat löydettyihin pesiin sekä osin myös poikue- ja reviirihavaintoihin.

Kahlaajareviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi havaintoa samalta paikalta, joista toisen tuli ilmaista pesintää tai reviirikäyttäytymistä. Lokkilintujen parimäärät perustuivat hautovien emojen määrään.

Hoitoniittyjen kartoituslaskennoissa kiersin niityt jalkaisin niin, ettei mikään osa alueesta jäänyt yli 50 m:n päähän kulkureitistä. Tein laskennat aamuisin (n. klo 4.30 – 11.00) noin viikon välein. Laskennan kuluessa merkitsin havaitut linnut eri käyttäytymistä kuvaavien symbolein maastokartalle, josta siirsin ne myöhemmin lajikohtaisille yhteenvetokartoille, joista tein reviirien tulkinnat. Reviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi lähekkäistä havaintoa, joista toisen tuli osoittaa reviirikäyttäytymistä (laulu, varoittelu, reviirikiista, ruokaa kannettiin pesään jne).

Samat reviirin tulkinnan vaatimukset koskivat hoitoniittyjen ulkopuolella tapaamiani lajeja, kuten yölaulajia sekä uhanalaisia ja harvalukuisia lajeja. Pysyvän reviirin ehtona oli vähintään kuusi päivää ensimmäisen ja toisen havainnon välillä. Kuitenkin joidenkin myöhään saapuvien lajien (esim. viitakerttunen) reviiriin riitti yksi reviirikäyttäytymistä osoittava havainto.

Telkän, isokoskelon, uuttukyyhkyn ja suurelta osin myös kottaraisen parimäärät selvitti pönttöjä tarkistanut Eero Haapanen.

Olosuhteet

Kevät alkoi melko varhain. Terminen kevät (vuorokauden keskilämpötila pysyvästi yli 0 °C) saavutettiin 14. maaliskuuta ja lahti vapautui jäistä 7.4. Kevät edistyi ripeästi ja huhtikuu oli keskimääräistä lämpimämpi (Hki Kaisaniemi, huhtikuun keskilämpötila 6,7 °C/ 1981 – 2010 3,9 °C). Toukokuussa viileni, mutta keskilämpötila oli pitkäaikaisten keskiarvojen mukainen (10,3 °C/10,2 °C), kun taas kesäkuu oli tavallista lämpimämpi (17,3 °C/14,6 °C). Huhtikuussa satoi vähän (Hki – Kaisaniemi 6 mm/ 1981 – 2010 32 mm), mutta toukokuussa satoi normaalia enemmän (62 mm/ 1981 – 2010 37 mm). Kesäkuussa oli kuivaa (Hki – Vantaa 16 mm/ 1981 – 2010 61 mm). Meriveden korkeus oli koko huhtikuun teoreettista keskiveden korkeutta alempana (kuun alkupuoliskolla – 20 cm ja lopussa – 50 cm). Touko- ja kesäkuussa vesi nousi, mutta pysytteli hieman keskivedenkorkeutta alempana. Suurta vedennousua ei esiintynyt ennen kuin heinäkuun toisella viikolla, jolloin vedenkorkeus käväisi + 20 cm:ssä.

Tulokset

Vuoden 2019 parimäärät/reviirit (suluissa v. 2013, v. 2014, v. 2015, v. 2016, v. 2017 ja v. 2018)

Vesilinnut

Sinisorsa 113 (61, 123, 110, 135, 118, 98), haapana 16 (12, 16, 17, 14, 25, 19), tavi 20 (7, 14, 18, 12, 12, 13), lapasorsa 6 (7, 8, 5, 7, 3, 4), harmaasorsa 3 (1, 2, 3, 3, 5, 3), heinätavi 3 (1, 3, 3, 2, 2, 2), isokoskelo 1 (2, 3, 3, 3, 4, 4), tukkakoskelo 2 (1, 1, 2, 1, 1, 1), telkkä 27 (34, 37, 38, 44, 36, 31), tukkasotka 2 (3, 2, 1, 1, 1, 1), punasotka 1 (1, 0, 0, 1, 0, 0), silkkiuikku 45 (45, 46, 44, 49, 64, 46), pikku-uikku 1 (0, 0, 0, 0, 0, 0), laulujoutsen 1 (0, 1, 1, 1, 1, 1), kyhmyjoutsen 9 (6, 7, 6, 8, 5, 7), kanadanhanhi 8 (0, 2, 4, 3, 1, 8), merihanhi 4 (0, 0, 2, 2, 4, 5), merimetso 7 (0, 0, 0, 0, 0, 0), nokikana 26 (21, 39, 38, 31, 35, 20).

Pesiviä vesilintulajeja havaitsin 19 (kun rantakanoihin luettava nokikana lasketaan mukaan) (v. 2013 14, v. 2014 15, v. 2015 16, v. 2016 17, v. 2017 16, v. 2018 16). Kymmenen lajin parimäärä kasvoi v. 2018 verrattuna (sinisorsa, tavi, lapasorsa, heinätavi, tukkakoskelo, tukkasotka, punasotka, pikku-uikku, kyhmyjoutsen, merimetso, nokikana) ja neljän väheni (haapana, isokoskelo, telkkä, merihanhi). Parimäärä kasvoi merkittävästi tavilla ja väheni merkittävästi isokoskelolla. Punasotkan pesintä varmistui edellisen kerran v. 2016. Merimetso pesi ensimmäisen kerran Vanhankaupunginlahdella. Pikku-uikulla, jonka pesintä ei ole koskaan varmistunut lahdella, oli pysyvä reviiri Pornaistenniemen lampareella.

Vesilintujen kokonaisparimäärä (295) väheni hieman kahteen edelliseen vuoteen verrattuna (v. 2017 ja v. 2018 (315)). Vuodesta 2014 alkaen, jolloin pareja oli eniten sitten v. 1992, on parimäärä pysytellyt suunnilleen samassa suuruusluokassa (v. 2014 305 ja v. 2015 295). Vuosina 2010 – 2013 parimäärä vaihteli 183 – 233 välillä.

Sinisorsien parimäärät ovat vaihdelleet 110 – 135 parissa v. 2014 - 2017 ja v. 2019. Ne ovat olleet selvästi suurempia kuin v. 2010 – 2013 (61 – 84 paria). Lähivuosista vain v. 2018 parimäärä jäi niukasti alle sadan (98).

Haapanan parimäärä (16) laski kahteen edelliseen vuoteen verrattuna, mutta oli keskitasolla verrattuna v. 2009 – 2016 määriin (10 – 17 paria). Tavi on aavistuksen runsastunut Vanhankaupunginlahdella 2000 – luvun alkuun nähden (vuosina 2000 – 2008 2 – 8 paria ja vuosina 2009 – 2018 7 – 18 paria) ja tämän vuoden 20 paria oli suurin sitten v. 1991 (28 paria).

Telkkäpareja oli 27, jos parimääräksi tulkitaan aloitettujen pesintöjen määrä (pönttöön munittu). Telkkänaarailla on kuitenkin tapana munia useampaan pönttöön, vaikka naaraat eivät itse aikoisikaan

hautoa niitä (loispesintää) – tällaiset pesät jäävät usein vaille varsinaista emoa, mutta osaa näistäkin pesistä voidaan hautoa. Telkän parimäärä oli pienin seitsemään vuoteen.

Nokikanan parimäärä vaihteli v. 2014 – 2017 vain vähän (31 – 39 paria), laski v. 2018 selvästi (20 paria), mutta koheni hieman tänä vuonna (26 paria).

Silkkiuikkujen pesänrakennusaikaan toukokuun alussa vesi pysytteli sopivalla korkeudella ja uikuille oli tarjolla melko hyvin ylivuotisia ruokokasvustoja pesäalustoiksi Kivinokan pohjoisrannalla ja Saunalahden edustalla. Parimäärä säilyi samansuuruisena kuin sitä edeltävinä lähivuosina, poikkeuksena v. 2017, jolloin laajasti lakoontunutta ruokopatjaa oli normaalia enemmän ja parimäärä sen myötä suuri.

Kahlaajat

Punajalkaviklo 8 (2, 3, 4, 4, 5, 7): Purolahti eteläosa 1 pari, Purolahti pohjoisosa(tulvaniitty) 2 ja Etu-Viikin pellot/tulvaniitty 2 paria, (yhteensä 4 paria), Lammassaaren hoitoniitty 3 paria (vanha osa 2, uusi osa 1).

Pikkutylli 10 (3, 4, 8, 9, 8, 9): Purolahti eteläosa 2, Lammassaaren hoitoniitty 2 (vanha osa), Kyläsaari 1,

Fastholman lumenkaatopaikka 4, Etu-Viikin pellot 1. Tylli 2 (0, 0, 1, 1, 3, 1): Purolahti eteläosa 1,

Lammassaaren hoitoniitty 1 (vanha osa). Töyhtöhyyppä 45 (15, 23, 27, 31, 27, 39): Hoitoniityillä yhteensä

11 paria (v. 2013 2, v. 2014 5, v. 2015 7 ja v. 2016 10, v. 2017 10, v. 2018 12) (Lammassaaren hoitoniitty 5

(vanha osa 4, uusi osa 1), Purolahti eteläosa 2, Purolahti pohjoisosa (tulvaniitty) 4). Lisäksi Etu-Viikin

pelloilla 34 paria (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20, v. 2016 21, v. 2017 17 ja v. 2018 27). Rantasipi 12 (7,

10, 9, 10, 12, 12): Kivinokan länsikärki 1, Kivinokan N-poukama 1, Saunalahti 1, Fastholma 1, Mölylä 1,

Hakalanniemen eteläranta 1, Klobben 1, Lammassaari 1, Kuusiluoto 1, Säynäslahden tervaleppäluhta 1,

Pornaistenniemi/Verkatehtaanpuisto 1, Kyläsaari 1. Lehtokurppa 2 (1, 2, 2, 2, 3, 2): reviiirit: Saunalahti -

Fastholma - Mölylä, Pornaistenniemi - Lammassaari - Hakala. Meriharakka 2 (0, 2, 2, 1, 2, 2): Arabianranta.

Taivaanvuohi 6 (5, 8, 9, 8, 6, 8): Lammassaaren hoitoniitty 1 (vanha osa), Purolahti 3 (eteläosa 2, pohjoisosa

1), Ryönälahden tervaleppäluhta 1, Säynäslahden tervaleppäluhta 1.

Lokkilinnut

Seuranta-alueelta ei löytynyt lokkilintujen pesiä. Alueen reunoilla pesinee 2 - 3 paria selkälokkeja rakennusten katoilla (Kyläsaari, Arabianranta), kuten myös jokunen pari kalalokkeja. Kalalokin muutamia juuri pesästä lähteneitä untuvikkoja ilmaantui Arabianrantaan heinäkuun alussa.

Leposaaren SW-puolen luodolla, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, on pieni lapintiirakolonia. Eero Haapanen kävi luodolla 28.5. ja havaitsi neljä lapintiiran munapesää. Vuonna 2014 luodolla oli kymmenen, v. 2015 kolme, v. 2016 yhdeksän ja v. 2017 kaksi lapintiiran munapesää (Eero Haapanen).

Vuonna 2018 luodolla oli muutama aikuinen (14.5.), mutta ei pesiä; myöhemmin paikalla ei käyty.

Matalalla luodolla vähäinenkin veden nousu yhteistyössä aallokon kanssa tuhoaa munapesät ja näin kävi ainakin v. 2016 ja 2017. Onnistuiko lapintiiran pesintä tänä vuonna ei ole tietoa.

Vanhankaupunginlahdella ruokailee runsaasti kalatiiroja (toukokuussa muuttoajan jälkeen samanaikaisesti n. 50 yksilöä) sekä naurulokkeja (n. 200 – 300 yksilöä), joista suuri osa pesinee Kulosaaren/Mustikkamaan/Korkeasaaren ympäristön luodoilla. Enimmillään 7 nuorta naurulokkia näkyi lahdella juhannuksen jälkeisistä päivistä lähtien, mutta nämä eivät luultavasti olleet Vanhankaupunginlahdelta lähtöisin.

Hoitoniittyjen varpuslinnut

Kiuru 4 (2, 3, 1, 0, 2, 1): Lammassaari 2 (vanha osa 1, uusi osa 1), Purolahti 2 (pohjoisosa). Niittykirvinen 17 (10, 19, 22, 21, 17, 13): Lammassaari 9 (9, 15, 15, 14, 14, 9), Purolahti 8 (3, 4, 7, 7, 3, 4). Metsäkirvinen 1 (0, 0, 0, 0, 1, 0): Purolahti (pohjoisosa). Västäräkki 2 (1, 2, 1, 1, 2, 2): Lammassaari 1 (1, 2, 1, 1, 2, 1), Purolahti 1 (0, 1, 0, 0, 0, 1). Keltavästäräkki 15 (6, 11, 4, 7, 5, 6): Lammassaari 7 (5, 9, 2, 3, 3, 2), Purolahti 8 (1, 2, 2, 4, 2, 4). Sitruunavästäräkki 1 (3, 2, 0, 0, 1, 1): Lammassaari. Satakieli 1 (1, 1, 0, 0, 0, 1, 1): Purolahti. Pensastasku 1 (2, 2, 1, 2, 2, 1): Purolahti (pohjoisosa). Punakylkirastas 0 (0, 1, 0, 1, 1, 0): Purolahti (pohjoisosa) 1 (0, 0, 0, 1, 1, 0), Lammassaari 0 (0, 1, 0, 0, 0, 0). Laulurastas 1 (0, 0, 0, 0, 0, 0): Purolahti (pohjoisosa). Räkättirastas 0 (0, 0, 2, 3, 1, 3): Purolahti (pohjoisosa) 0 (0, 0, 0, 1, 0, 0), Lammassaari 0 (0, 0, 2, 2, 1, 0). Mustarastas 1 (0, 0, 5, 0, 2, 2): Lammassaari 0 (0, 0, 1, 0, 1, 1), Purolahti (pohjoisosa) 1 (0, 0, 4, 0, 1, 1). Lehtokerttu 0 (0, 0, 0, 1, 1, 0): Purolahti (pohjoisosa). Pensaskerttu 2 (2, 2, 3, 5, 5, 4): Purolahti. Hernekerttu 0 (1, 0, 0, 1, 0, 0): Purolahti. Ruokokerttunen 20 (30, 22, 8, 12, 21, 43): Lammassaari 4 (8, 4, 1, 1, 8, 19), Purolahti 16 (22, 18, 7, 11, 13, 24). Rytikerttunen 1 (2, 2, 3, 2, 4, 4): Lammassaari. Viitakerttunen 0 (0, 0, 0, 0, 0, 1): Purolahti. Luhtakerttunen 0 (1, 0, 0, 0, 0, 3): Purolahti. Pajulintu 2 (1, 3, 2, 4, 3, 2): Purolahti 2 (0, 1, 2, 2, 2,) Lammassaari 0 (1, 2, 0, 2, 1, 1). Talitiainen 4 (2, 2, 1, 2, 3, 4): Purolahti 2 (1, 1, 0, 1, 2, 2), Lammassaari 2 (1, 1, 1, 1, 1, 2). Sinitiainen 2 (1, 2, 1, 1, 3, 1): Purolahti 1 (0, 1, 1, 0, 1, 0), Lammassaari 1 (1, 1, 0, 1, 2, 1). Pikkulepinkäinen 2 (1, 1, 1, 2, 1, 1): Purolahti (pohjoisosa) 1 (1, 1, 1, 2, 1, 1), Lammassaari 1 (0, 0, 0, 0, 0, 0). Kottarainen 6 (2, 1, 3, 3, 3, 5): Lammassaari 4 (2, 1, 2, 2, 2, 4), Purolahti 2 (0, 0, 1, 1, 1, 1). Peippo 3 (3, 2, 3, 3, 3, 3): Lammassaari 1 (2, 2, 1, 3, 3, 2), Purolahti 2 (1, 0, 2, 0, 0, 1). Punavarpunen 8 (3, 4, 2, 5, 2, 7): Purolahti 7 (3, 3, 2, 4, 2, 6), Lammassaari 1 (0, 1, 0, 1, 0, 1). Keltasirkku 1 (0, 0, 0, 1, 1, 1): Purolahti (pohjoisosa). Pajusirkku 14 (19, 17, 10, 11, 15, 21): Lammassaari 5 (4, 5, 3, 4, 4, 12), Purolahti 9 (15, 12, 7, 7, 11, 9).

Rantakanat ja yölaulajat

Ruisrääkkä 0 (1, 1, 1, 0, 1, 1). Liejukana 2 (0, 1, 1, 1, 0, 1): Molemmat parit saivat poikasia. Toisella parilla ainakin 3 poikasta (Pornaistenniemi) ja toisella 10 poikasta (hulevesialtaat). Luhtakana 19 (4, 5, 24, 18, 16, 17): Reviirit keskittyivät Pornaistenniemen - Keinumäen lamparealueille, missä 9 reviiriä. Reviirit muualla: Saunalahti 3, Ryönälahti 2, Purolahti 2, Säynäslahti 1, Lammassaaren pitkosten W-puoli 1, Kuusiluodon N-poukama 1. Luhtakana esiintyi Saunalahdella ja Ryönälähdellä aiempia vuosia runsaampana, kun taas Säynäslahden alueella vähäisemmin. Luhtahuitti 2 (1, 2, 10, 6, 3, 3): Purolahti (pohjoisosa 1, eteläosa 1). Kaulushaikara 0 (1, 3, 1, 1, 2, 1). Edellisen kerran ei lahdella todettu kaulushaikarareviiriä v. 2012. Rastaskerttunen 11 (8, 9, 6, 6, 8, 12): Saunalahti 3, Ryönälahti 1, Keinumäen edustan lampare 1, Pornaistenniemen lampareet 5, Kuusiluodon N-poukama 1. Viitakerttunen 15 (30, 30, 17, 28, 15, 25): seuranta-alueen puoliavoimissa pensaikoissa. Luhtakerttunen 11 (10, 13, 12, 9, 11, 16): kosteammissa ympäristöissä kuin viitakerttunen, kuten Pornaistenniemen ja Lammassaaren välisen ruoikon pajukoissa (3 laulavaa). Pensassirkkalintu 3 (0, 0, 0, 1, 2, 1, 3): Lammassaaren pitkosten varsi. Ruokosirkkalintu 0 (1, 0, 1, 0, 0, 1). Viitasirkkalintu 0 (0, 3, 0, 0, 0, 0). Satakieli 43 (69, 56, 48, 50, 53, 54): Eniten Kivinokassa, jossa 9 reviiriä, ja Pornaistenniemessä, jossa 6 reviiriä.

Petolinnut

Kanahaukkoja pesi kaksi paria. Toisessa poikueessa neljä ja toisessa kaksi poikasta, joista toinen löytyi pesän alle pudonneena. Ruskosuohaukkapari aloitti pesinnän, joka kuitenkin keskeytyi tuntemattomasta syystä alkuvaiheessa. Lehtopöllön pesintöjä alkoi kahdella parilla. Toisesta varttui kaksi poikasta, mutta toinen jäi munavaiheeseen. Sarvipöllöjä pesi yksi pari, ja pesästä ponnisti vähintään kaksi poikasta.

Nuolihaukan pesintä ei varmistunut tänä vuonna seuranta-alueella, mutta kaksi aikuista lintua saalisteli lahdella kesäkuussa ja nuoria loppukesällä.

Uuttukyyhky

Pönttöjen 1. tarkistuskierröksellä huhti – toukokuussa Eero Haapanen totesi 33 uuttukyyhkyn pesinnän aloitusta, joka katsotaan myös parimääräksi (sekä v. 2013 että v. 2014 33, v. 2015 27, v. 2016 29, v. 2017 33 ja v. 2018 29). Pesät alueittain (suluissa v. 2017 ja v. 2018): Kuusiluoto 6 (14, 8), Lammassaari 3 (2, 2), Ruohokari 1 (0, 1), Varjosaari 2 (1, 1), Klobben 3 (3, 2), Pornaistenniemi, Arabianranta, Annala ja Vanhankaupunginkoski 2 (1, 3), Viikin puhdistamo ja Hakala 5 (3, 3), pellot ja koetila 9 (7, 7), Fastholma 2 (0, 1), Kivinokka ja Saunalahti 0 (2, 1).

Yhdessätoista pöntössä oli selviä pedon käynnin merkkejä. Näistä viidessä oli syytä epäillä näättää/näättäeläintä (aikuinen tai iso poikanen syöty ja/tai höyhennetty pöntön sisällä). Selvä todiste näädän liikkumisesta alueella oli uloste 28.3. pöntön katolla Kivinokassa, jossa lehtopöllön 1 muna. Kolmessa tapauksessa uuttukyyhkyn oli saalistanut ehkä kanahaukka (pöntön alla kyyhkyn sulkia). Tapauksia oli hajallaan ympäri alueen, missään ei systemaattisen laajaa tuhoa.

Muita huomionarvoisia lajeja:

Kurki

Kurkipari asettui Lammassaaren hoitoniitylle, kuten on tehnyt v. 2015 alkaen. Reviirin ydinosa sijoittui hoitoniityn vanhalle osalle, Pornaistenniemen takalampareeseen rajoittuvan niityn länsireunaan, missä pari oleskeli 31.3 -5.6 (täsmälleen sama ajanjakso kuin v. 2018! Vuonna 2017 pari viihtyi paikalla 30.3 – 7.6). Soidintelua havaittiin huhtikuussa ja äänekestä reviiirinkuulutusta läpi kevään. Välillä näkyvissä yksi, välillä kaksi yksilöä kevään aikana, mutta ei havaintoja poikasista.

Harmaahaikara

Klobbenin koloniassa oli ainakin 44 asuttua pesää (emo ja/tai poikaset näkyvissä) (v. 2013 22, v. 2014 26, v. 2015 35, v. 2016 37, v. 2017 38, v. 2018 40). Kaikkiaan risupesiä oli Klobbenilla ennen pesimäkauden alkua 55 (v. 2016 – 2017 49) (Eero Haapanen), joista muutama oli kuitenkin huonossa kunnossa. Kahdeksan pesistä oli pihlajissa, yksi harmaalepässä, loput tervalepissä. Enimmillään pesiä oli kahdeksan samassa puussa. Harmaahaikaroiden pesinnän seurauksena joidenkin puiden latvaoksia on kuollut, ja pesien putoillessa joitain oksia on saattanut katketa, mutta vaikutus puustoon on toistaiseksi ollut vähäinen.

Ensimmäiset poikaset havaitsin 7.5., jolloin emo oksensi pienille, vielä näkymättömissä olevalle poikueelle ruokaa (ensimmäiset poikuehavainnot v. 2015 12.5., v. 2016 10.5., v. 2017 17.5. (poikaset tällöin jo yli viikon ikäisiä) ja v. 2018 7.5. Haudonta-ajan huomioon ottaen haudonta oli alkanut huhtikuun toisella viikolla (jolloin lahti oli vapautumassa jäistä).

Poikasvaihe edistyi niin, että 20.5. näkyi 8 poikasta viidessä pesässä, 26.5. 20 poikasta yhdeksässä pesässä, 28.5. 44 poikasta kahdeksassatoista pesässä, 3.6. 60 poikasta kahdessakymmenessä yhdessä pesässä, 14.6. 78 poikasta kahdessakymmenessä viidessä pesässä ja 17.6. 85 poikasta, joista 80 oli kolmessakymmenessä yhdessä pesässä ja 5 poikasta jo pesien läheisillä oksilla.

Poikasasia oli pesissä näkyvillä keskimäärin 3,1 pesää kohden (78/25 (hav. päivä 14.6.)) ja poikasten määrä vaihteli pesissä yhdestä viiteen (1 x 1, 6 x 2, 10 x 3, 7 x 4 ja 1 x 5).

Vastaavasti vuosina 2013 – 2018 näkyi poikasia pesää kohden seuraavasti: v. 2013 $69/22 = 3,1$, v. 2014 $47/18 = 2,6$ (hav. päivä 18.6), v. 2015 $52/19 = 2,7$ (10.6), v. 2016 $32/14 = 2,3$ (28.6), v. 2017 $83/29 = 2,9$ (15.6) ja v. 2018 $81/26 = 3,1$ (26.6).

Asuttuja pesiä kohden poikasmäärä oli kuitenkin pienempi; tänä vuonna 1,8 poikasta/asuttu pesä (78/44). Aiempina vuosina oli poikasia asuttua pesää kohden seuraavasti: v. 2013 $69/22 = 3,1$ (Eero Haapanen) vain tuona vuonna on kaikkien pesien poikaset saatu laskettua), v. 2014 $60/26 = 2,3$, v. 2015 $73/35 = 2,1$, v. 2016 $59/37 = 1,6$, v. 2017 $83/38 = 2,1$, ja v. 2018 $81/40 = 2,0$.

Kolonian kasvettua on asuttujen pesien tai poikasten määrän arvioiminen Mölylän kalliolta tai muulta tähytyspaikalta vaikeutunut, sillä uudet pesät peittävät vanhoja pesiä taakseen. Lisäksi lehvästö kätkee osan pesistä jo varhain. Poikastuoton lasku ei siis välttämättä ole todellista, vaan saattaa johtua havainnoinnin vaikeutumisesta kolonian kasvun myötä.

Vesilintujen pesinnän onnistuminen

Sinisorsan pesintä sujui selvästi paremmin kuin kolmena edellisenä vuonna, ja itse asiassa parhaiten viimeiseen seitsemään vuoteen. Havaitsin poikuelaskennoissa (24.6., 4.7. ja 14.7.) eri poikueiksi tulkittuja kaikenikäisiä poikueita kaikkiaan 23 (v. 2013 10, v. 2014 15, v. 2015 21, v. 2016 13, v. 2017 5 ja v. 2018 9). Parimäärään suhteutettuna tämä tarkoitti, että 20 % pareista onnistui tuottamaan poikueen, joka poikuelaskentojen aikaan oli hengissä (poikueita 23/pareja 113 = 0,20, kun täydellinen onnistuminen olisi 1,0). Vastaavasti v. 2013 $10/61 = 0,16$, v. 2014 $15/123 = 0,12$, v. 2015 $21/110 = 0,19$, v. 2016 $13/135 = 0,09$, v. 2017 $5/135 = 0,04$ ja v. 2018 $9/98 = 0,09$.

Varttuneita poikueita (n. neljän viikon ikään ehtineitä) näin Vanhankaupunginlahden oloissa poikkeuksellisen paljon, 15 (v. 2013 6, v. 2014 7, v. 2015 11, v. 2016 8, v. 2017 4 ja v. 2018 6). Ottaen huomioon parien määrän, noin 13 % pareista sai kasvatettua poikueensa turvalliseen ikään ($15/113 = 0,13$), mikä oli sama osuus kuin v. 2013 ($8/61 = 0,13$), kun taas v. 2014 osuus oli 6 % ($7/123 = 0,06$), v. 2015 10 % ($11/110 = 0,10$), v. 2016 5 % ($8/135 = 0,05$), v. 2017 3 % ($4/118 = 0,03$) ja v. 2018 6 % ($6/98 = 0,06$). Huomattavaa on, että parhaimpinakin vuosina vain n. 1/10 pareista on tuottanut todennäköisesti nuoruusiän saavuttavia poikasia.

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 4,4. Enimmillään poikueessa oli 11 poikasta. Vuosina 2013 – 2018 poikueiden keskikoko on vaihdellut 3,5 ja 5,3 poikasen välillä (v. 2013 3,5, v. 2014 5,2, v. 2015 4,6, v. 2016 5,3, v. 2017 4,4 ja v. 2018 3,6)

Varttuneiden poikueiden keskipöytä oli 4,8 eli lähellä poikuelaskennoissa kaikkien eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskipöytä, kuten on ollut myös aiempina vuosina (v. 2013 3,7, v. 2014 4,9, v. 2015 5,0, v. 2016 5,8, v. 2017 5,0 ja v. 2018 3,2).

Poikuelaskentoja edeltävällä aikavälillä 15.5. – 17.6. havaitsemisani poikueissa oli keskimäärin 5,4 poikasta (235 poikasta / 44 poikuetta). Vastaavasti v. 2018 havaitsin ennen poikuelaskentoja (22.5 – 14.6) keskimäärin 6,2 poikasta (364 poikasta/ 59 poikuetta), v. 2017 (17.5 – 19.6) keskimäärin 4,7 poikasta/poikue (141 poikasta/ 30 poikuetta) ja v. 2016 (16.5 – 17.6) keskimäärin 6,5 poikasta /poikue (315 poikasta/ 48 poikuetta). Osa havainnoista saattaa koskea samoja poikueita.

Poikueista suurin osa kuoriutuu toukokuun jälkimmäisellä puoliskolla. Ajanjaksolla 15.5 – 31.5 oli poikueista 64 % (45/70) alle viikon ikäisiä ja 1.6 – 17.6 enää 29 % (49/170). Vastaavasti v. 2018 ajanjaksolla 22.5 – 1.6 oli poikueista 81 % (22/27) alle viikon ikäisiä, kun taas 8. – 14.6 enää 40 %. Vuonna 2017 oli 17.5 – 31.5 havaituista poikueista 81 % (44/54) alle viikon ikäisiä, mutta 3.6 – 19.6 vain 29 % (25/87).

Isoja, yli kymmenen pienen poikasen poikueita näkyy hieman ennen juhannusta alkavissa poikuelaskennoissa enää vähän, sillä poikasten hävikki on heti yleisimmän kuoriutumisaikajakson jälkeen suuri. Tämä ilmenee havaittujen poikueiden koon nopeana pienentymisenä kesäkuun kuluessa.

Yllättäen ei poikuekoon selkeää pienentymistä ollut tänä vuonna havaittavissa ennen poikuelaskentoja havaitsemisani poikueissa. Aikavälillä 15.5. – 31.5. keskimääräinen poikuekoko oli 5,8 (70 poikasta/14 poikuetta) ja 1.6. – 17.6. keskimäärin 5,5 (165 poikasta/30 poikuetta). Tilanne oli toinen v. 2018, jolloin toukokuun lopun (22.5. – 1.6.) poikueissa oli keskimäärin 6,9 poikasta (187 poikasta/27 poikuetta), kun taas kesäkuun alkupuolen (8.6. – 14.6.) poikueissa enää 5,5 poikasta (177 poikasta/ 32 poikuetta). Samoin kävi v. 2017, kun 17.5. – 31.5. poikueissa oli vielä keskimäärin 6,0 poikasta (54 poikasta/9 poikuetta), mutta 3.6. – 19.6. enää 4,1 (87 poikasta/21 poikuetta). Suuntaus näkyi myös v. 2016, jolloin 16.5. – 30.5. nähdyissä poikueissa oli keskimäärin 7,8 poikasta (203 poikasta/26 poikuetta), mutta 1.6 – 17.6 enää 5,1 (112 poikasta/22 poikuetta).

Pesimäkauden edistyessä kohti keskikesää on poikuekoko joinain vuosina edelleen laskenut, mutta joinain ei. Vuosina 2016 – 2019 ovat poikuekoot olleet seuraavanlaiset: (poikuekoot kolmelta ajanjaksolta: n. 15.5. – 31.5., n. 1.6. – 15.6. ja n. 20.6. – 14.7.): v. 2016: 7,8 (n = 26), 5,1 (n = 22) ja 5,2 (n = 13), v. 2017: 6,0 (n = 9), 4,1 (n = 21) ja 4,3 (n = 8), v. 2018: 6,9 (n = 27), 5,5 (n = 32) ja 3,8 (n = 11), v. 2019: 5,8 (n = 12), 5,3 (n = 32) ja 4,1 (n = 36). Vuosina 2016 ja 2017 ei poikuekoko pienentynyt kesäkuun alkupuolen kokoluokasta keskikesää lähestyttäessä. Sen sijaan v. 2018 ja v. 2019 on poikueiden koossa havaittavissa vähenemistä. Koska suurin osa keskikesän poikueista on jo useamman viikon ikäisiä, täytyy poikasmäärän vähentymisen johtua poikasten kuolleisuudesta, ei esimerkiksi samaan aikaan ilmaantuvista

uusintapesyeistä, joissa on useimmiten vähemmän poikasia kuin kevään poikueissa. Aineiston osittainen pienuus on kuitenkin otettava huomioon.

Kaikista ajanjakson 7.5 – 14.7 eri poikueiksi ikäluokkien perusteella tulkitsemistani poikueista (44 poikuetta) suurimman osan (64 %) havaitsin lahden itäosassa (Saunalahti – Fastholma – Purolahti – Hakalanlahti – Keinumäki), yhteensä 28 poikuetta. Lahden länsiosassa (Viikin puhdistamo – Pornaistenniemi – Arabianranta – Kyläsaari – Kivinokan länsikärki) poikueita näkyi 16. Vuonna 2018 tilanne oli päinvastainen, sillä kaikista poikueista (39) enemmistön (64 %) näin länsipuolella.

Yksittäisistä paikoista suosituimpia ovat olleet Saunalahti ja Purolahti. Vuonna 2017 poikueista 32 % (12/38 poikuetta) viihtyi Saunalahdella ja v. 2019 18 % (8/44 poikuetta). Purolahdella havaitsin v. 2017 17 % (5 poikuetta) ja v. 2019 18 % (8 poikuetta) poikueista. Pornaistenniemen etulampareella havaittujen poikueiden osuus laski, sillä v. 2017 havaitsin siellä 10 % (4 poikuetta) ja v. 2019 2 % (1 poikue) poikueista.

Sinisorsapoikueita lienee liikkunut Vanhankaupunginlahdella hieman enemmän kuin mitä onnistuin havaitsemaan, sillä poikueita uiskentelee ruoikon ja hoitoniittyjen reuna-alueiden lisäksi ruoikon sokkeloissa, mistä niitä on vaikea havaita. Osa poikueista saattaa hieman vartuttuaan myös poistua emon perässä lahdelta. Toisaalta havainnointipaikat kattavat suurimman osan poikueiden todennäköisistä ruokailupaikoista enkä siksi usko havaitsemattomiksi jääneiden poikueiden osuutta kovin suureksi.

Pesintä voi epäonnistua niin muninta- kuin poikasvaiheessa. Rantametsissä liikkuva ulkoilija tai vapaana juokseva koira voi pelästyttää hautovan naaraan pesältään, jolloin munat jäävät alttiiksi esimerkiksi varislinnuille. Vesilintujen poikastuoton on todettu parantuneen niinä vuosina, kun vierasperäisiä pienpetoja (minkki ja supikoira) on poistettu tavallista tehokkaammin Vanhankaupunginlahdella. Myös ravintopula poikasaikana, eli hyönteisten ja muiden pienten selkärangattomien väheneminen rehevöitymisen, särkikalojen aiheuttaman ravintokilpailun ja joinakin vuosina kylmien säiden myötä, lisää erityisesti pienten poikasten kuolleisuutta.

Haapanan poikasia havaitsin yhteensä 27 neljässä eri poikueessa (5, 7, 7, 8). Vuonna 2015 näin 19 poikasta neljässä, v. 2016 11 myös neljässä poikueessa, v. 2017 19 viidessä poikueessa ja v. 2018 8 kolmessa poikueessa. Pareista 25 % (4/16 = 0,25) tuotti poikueen, joka vielä poikuelaskentojen aikaan oli hengissä (vastaavasti v. 2015 23 %, v. 2016 11 %, v. 2017 19 % ja v. 2018 16 %). Varttuneita poikueita näin 2, joten pareista 13 % (2/16) sai poikueensa selviämään elossa vähintään neljän viikon ikään. Vuonna 2018 vastaava osuus oli 10 %. Haapanan poikastuotto on Vanhankaupunginlahdella siis samansuuruinen kuin sinisorsalla.

Tavipoikueita havaitsin neljä, yhteensä 29 poikasta (6, 7, 7 ja 8 poikasta). Vuonna 2015 havaitsin kolme poikuetta (1, 4 ja 8 poikasta), v. 2016 yhden (6 poikasta), v. 2017 yhden (5 poikasta) ja v. 2018 kaksi (3 ja 5 poikasta). Parimäärään suhteutettuna 20 % pareista ($4/20 = 0,20$) tuotti tänä vuonna poikueen. Vastaavasti v. 2015 17 % ($3/18 = 0,17$), v. 2016 8 % ($1/12 = 0,08$), v. 2017 8 % ($1/12 = 0,08$) ja v. 2018 15 % ($2/13 = 0,15$).

Harmaasorsapoikueita näkyi yksi: 4.7. Saunalahden eteläisessä pohjukassa 10 vastakuoriutunutta poikasta. Vuosina 2014 – 2018 havaittiin Vanhankaupunginlahdella yhteensä yhdeksän poikuetta, v. 2013 ei nähty yhtään. Vuonna 2014 havaittiin kaksi poikuetta: 6 poikasta Hakalanlahdella 8.7. ja 6 poikasta Saunalahdella 18.7., v. 2015 kaksi poikuetta (1 ja 8 poikasta) 28.6. alkaen Pornaistenniemen etulampareella, v. 2016 samaisella lampareella 8 poikasta 15.6. ja samalla paikalla myös v. 2017 ainoa poikue: 4 poikasta 15.8. Vuonna 2018 näkyi peräti kolme poikuetta (1, 2 ja 2 poikasta), joista 1 noin kahden viikon ikäinen poikanen 26.6. Saunalahdella, 2 noin neljän viikon ikäistä poikasta 16.7. Pornaistenniemen etulampareella ja 2 noin neljän viikon ikäistä poikasta 21.7. Kivinokan länsikärjessä.

Vuosien 2014 – 2019 poikueet (10) ovat kuoriutuneet kesäkuun toisen viikon ja heinäkuun alun välissä.

Telkkien poikastuotto koheni aavistuksen edellisestä vuodesta, kun 27 pesintää tuotti 5 varttunutta poikuetta ($5/27 = 0,18$). Vuonna 2018 31 pesintää tuotti 2 varttunutta poikuetta ($2/31 = 0,06$) ja v. 2017 36 pesintää 6 varttunutta poikuetta ($6/36 = 0,17$). Vuosina 2013 – 2016 poikastuotto vaihteli seuraavasti: v. 2013 10 ($10/34 = 0,29$), v. 2014 3 ($3/37 = 0,08$), v. 2015 4 ($4/38 = 0,10$) ja v. 2016 5 ($5/44 = 0,11$) varttunutta poikuetta. Varttuneiden poikueiden keskikoko oli tänä vuonna 3,4 poikasta (v. 2013 2,1, v. 2014 6,0, v. 2015 2,5, v. 2016 5,0, v. 2017 3,2, v. 2018 3,5).

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 3,8 (19/5) ja enimmillään vastakuoriutuneita poikasia oli poikueessa 10. Kuten sinisorsalla, poikasten määrä hupenee poikueen päästyä vesille. Ennen poikuelaskentoja, ajanjaksolla 17.5. - 19.6., havaitsin 10 eri poikueiksi tulkittua poikuetta joissa oli yhteensä 75 poikasta (7,5 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (24.6., 4.7. ja 14.7.) näkyi enää 19 poikasta viidessä poikueessa (3,8 poikasta/poikue). Ennen poikuelaskentoja havaitut poikueet mukaan luettuna lahdella kuoriutui ainakin 11 eri poikuetta, joista 5 havaitsin vielä poikuelaskentojen aikaan.

Vastaavasti v. 2018 havaitsin ennen poikuelaskentoja (25.5. - 11.6.) 13 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 67 poikasta (5,2 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (26.6., 6.7. ja 16.7.) näkyi enää 9 poikasta neljässä poikueessa (2,3 poikasta/poikue). Vuonna 2017 aikavälillä 17.5. – 19.6. näin 123 untuvikkoa eri poikueiksi tulkitsemissani 16 poikueessa (7,7 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (21.6., 1.7. ja 11.7.) näkyi enää 42 poikasta 11 poikueessa (3,8

poikasta/poikue). Vuonna 2016 aikavälillä 16.5. – 17.6. näin 106 untuvikkoa 16 eri poikueessa (6,6 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (20.6., 30.6. ja 10.7.) näkyi enää 43 poikasta 9 poikueessa (4,8 poikasta/poikue).

Vuosien 2016 – 2019 yhdistetyssä aineistossa poikuekoko pienenee poikuelaskentoja edeltävän ajan (17.5. – 19.6.) 4,9 poikasesta (271 poikasta/55 poikuetta) poikuelaskentojen aikaiseen (20.6 – 16.7) 3,8 poikaseen (113 poikasta/29 poikuetta).

Kaikista poikueista havaitsin viisi puhdistamon altaassa, kaksi hulevesialtailla sekä yhden Purolahdella, Möylän palstojen lammella, Arabianrannassa ja Saunalahdella.

Telkän, kuten myös puolisuikeltajatorsien poikasia uhkaavat vaarat niin ilmasta kuin maalta. Puhdistamon allas ja hulevesiallas taitavat olla turvallisempia ympäristöjä poikueille kuin lahden poukammat. Puhdistamon altaassa ei uiskentele haukia ja hulevesialtaissakin vain harvoin, mutta isokokoiset loppilajit ja varikset kyllä napsivat poikasia myös näissä paikoissa. Poikueen vähittäistä hupenemista saattoi seurata Purolahdella Viikinojan suulla, missä poikue väheni seuraavasti: 20.5. oli poikasia kahdeksan, 21.5. kuusi, 23.5. viisi, 26.5. yksi ja 28.5. nolla.

Silkkiuikkujen pesintä onnistui kohtalaisesti: kymmenen paria neljästäkymmenestäviidestä sai poikasia, joten onnistujia oli 22 % pareista ($10/45 = 0,22$). Vuonna 2013 pareista onnistui 29 % ($13/45$), v. 2014 28 % ($13/46$), v. 2015 27 % ($12/44$), v. 2016 57 % ($28/44$), v. 2017 vain 3 % ($2/64$) ja v. 2018 26 % ($12/46 = 0,26$). Vedennousulla tai korkealla aallokolla on tapana tuhota munapesyeitä, kuten v. 2017, mutta tällä pesimäkaudella katastrofilta vältyttiin.

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 2,2 (20 poikasta/9 poikuetta) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskikoko 2,1 (38/18). Poikueiden poikasmäärä vaihteli yhdestä neljään. Vuonna 2018 eri poikueiden keskikoko oli 1,5 (18/12) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskikoko 1,4 (25/18).

Varttuneita yli kolmen viikon ikään selvinneitä poikueita havaitsin 6, joissa oli yhteensä 13 poikasta ($13/6 = 2,2$). Vuonna 2018 havaitsin varttuneita poikueita 7, joissa oli yhteensä 11 poikasta ($7/11 = 1,6$).

Pareista 13 % ($6/45 = 0,13$) sai kasvatettua poikasia varttuneeseen ikään. Vuonna 2013 samaan pystyi 13 % ($6/45 = 0,13$), v. 2014 10 % ($5/46 = 0,10$), v. 2015 2 % ($1/44$), v. 2016 16 % ($8/49 = 0,16$), v. 2017 3 % ($2/64 = 0,03$) ja v. 2018 15 % ($7/46 = 0,15$). Silkkiuikkupareista osa kuljettaa poikueensa pois Vanhankaupunginlahdelta, kun poikaset ovat melko pieniä, joten lahdella kuoriutuneista poikueista selvinnee havaittua enemmän poikasia yli kolmen viikon ikään.

Nokikanan pesinnät sujuivat ilahduttavan hyvin, sillä 18 paria kahdestakymmenestäkuudesta sai poikueen vesille, joten pesintä onnistui peräti 69 % pareista ($18/26 = 0,69$). Vuonna 2013 emoista onnistui 43 % ($9/21 = 0,49$), v. 2014 jopa 79 % ($31/39 = 0,79$), v. 2015 29 % ($11/38 = 0,29$), v. 2016 32 % ($10/31 = 0,32$), v. 2017 0 % ja v. 2018 15 % ($3/20 = 0,15$).

Keskimääräinen poikuekoko oli 2,5 (38 poikasta/15 nähtyä poikuetta, kolmesta poikueesta vain äänihavainto). Poikueiden poikasmäärä vaihteli yhdestä viiteen. Varttuneita poikueita näin 9 ja niissä oli yhteensä 21 poikasta ($21/9 = 2,3$ poikasta). Pareista 35 % ($9/26 = 0,35$) sai kasvatettua poikasensa varttuneeseen ikään. Vastaavat osuudet olivat v. 2013 10 % ($2/21 = 0,10$), v. 2014 35 % ($14/39 = 0,35$), v. 2015 16 % ($6/38 = 0,16$), v. 2016 26 % ($8/31 = 0,26$), v. 2017 0 % (ei poikuehavaintoja edes poikuelaskentojen ulkopuolella) ja v. 2018 5 % ($1/20 = 0,05$).

Nokikanan pesät ovat hieman tukevampia ja korkeampia kuin silkkiuikun, mutta vedennousu yhdessä kovan aallokon kanssa touko-/kesäkuun vaihteessa saattaa tuhota munapesiä juuri ennen kuoriutumisvaihetta. Näin ei tapahtunut tänä vuonna. Se oli kuitenkin yksi mahdollinen tekijä v. 2017 totaalisessa epäonnistumisessa, mutta v. 2018 huonoa pesimätulosta se ei selitä.

Vuonna 2018 pesintöjen epäonnistuttua suurin osa emoista poistui lahdelta. Kun tuon vuoden kiertolaskennassa 11.5. näkyi aikuisia 25, oli niitä kesäkuun alun laskennoissa (1., 8. ja 11.6) jäljellä enää 10. Sama suuntaus ilmeni Pornaistenniemen etulampareella, missä yksilöt hupenivat seuraavasti: 28.5. 10, 8.6. 4, 11.6. 2 ja 26.6. 1. Kyseisellä lampareella, jossa on useimpina vuosina varttunut parhaiten nokikanapoikueita, pesät ovat suojassa vedennousulta tai aallokolta. Vuonna 2017 lampareen piilokojulla havaittiin vähän ennen juhannusta kuusi minkinpoikasta emonsa seurassa. Ainakin yhden sorsanpoikasen nähtiin tuolloin jäävän minkin saaliiksi. Vuoden 2019 huhtikuussa lampareelta saatiin loukutettua minkkinaaras juuri ennen nokikanan munintojen alkua. Ehkä minkki oli myös v. 2018 epäonnistumisten takana. Vuonna 2016 kymmenestä havaitsemastani poikueesta peräti kahdeksan oli Pornaistenniemen – Keinumäen lamparealueella ja vain kaksi muualla lahdella. Tänä vuonna pesinnät onnistuivat laajalti lahdella, ja erityisesti poikueita näkyi Saunalahdella sekä Pornaistenniemen etulampareella.

Yhdeksän kyhmyjoutsenparia tuotti kolme poikuetta: 2,5 ja 6 poikasta. Ensimmäinen poikue (6) näkyi 12.6. Saunalahdella. Muista poikueista kahden poikasen poikue hupeni yhteen ja viiden poikasen poikue kolmeen. Vuonna 2013 havaitsin neljä poikuetta (3, 4, 6 ja 6 (joista 3 valkoista) poikasta, v. 2014 neljä (1, 4, 6 ja 6 (joista 1 valkoinen) poikasta), v. 2015 kolme (7, 4 ja 2 poikasta), v. 2016 kaksi (4 ja 6 poikasta), v. 2017 kaksi (2 ja 2 poikasta) ja v. 2018 kaksi poikuetta (3 ja 5 poikasta).

Pareista onnistui pesinnässään eli sai poikueen vesille 33 % ($3/9 = 0,33$), kun taas v. 2013 67 % ($4/6 = 0,67$), v. 2014 57 % ($4/7 = 0,57$), v. 2015 50 % ($3/6 = 0,50$), v. 2016 25 % ($2/8 = 0,25$), v. 2017 40 % ($2/5 = 0,40$) ja v. 2018 29 % ($2/7 = 0,29$).

Neljällä parilla oli pesä Saunalahdella, kahdella Kivinokan pohjoisreunan poukamassa, yhdellä Fastholman länsireunassa, yhdellä Ryönälahdella ja yhdellä Kuusiluodon koillisreunassa.

Laulujoutsenpari, joka vuonna 2014 pesi ensimmäistä kertaa Vanhakaupunginlahdella ja tuolloin Klobbenin kannaksen länsireunassa, pesi tänä vuonna, kuten myös vuosina 2015 – 2018, Pornaistenniemen takalampareella, alkujaan ilmeisesti kyhmyjoutsenen pesäkummulla. Kuusi vastakuoriutunutta poikasta havaittiin 27.5. Pornaistenniemen etulampareella (Taavi Sulander).

Perhe ruokaili alkuun Pornaistenniemen lampareilla, mutta siirtyi sitten Purolahden poukamaan, missä oleskeli ainakin 4. – 6.6. Kun Ryönälahdella pesineen kyhmyjoutsenparin poikaset kuoriutuivat, saivat laulujoutsenet poistua Purolahdelta takaisin Pornaistenniemeen. Laulujoutsen yritti seuraavina päivinä vallata Purolahden poukaman takaisin, mutta kyhmyjoutsenkoiras ajoi sen tylästi pois. Lahtea useita vuosia hallinnut laulujoutsenkoiras oli kohdannut voittajansa.

Syyskuun alussa poikueesta oli neljä lähes täysikasvuista yksilöä elossa. Ensimmäisestä pesintävuodesta 2014 aina vuoteen 2017 poikue oli tuhoutunut tuntemattomasta syystä ensimmäisen viikon aikana. Viides vuosi toden sanoi ja v. 2018 alkujaan neljän poikasen poikueesta kaksi selvisi lentokykyisiksi. Vuonna 2014 poikasia kuoriutui 4, v. 2015 3, v. 2016 5, v. 2017 4.

Vuoteen 2017 asti poikue oli kuoriutunut joka vuosi aiemmin: v. 2014 vastakuoriutuneet poikaset nähtiin 17.6., v. 2015 30.5., v. 2016 27.5. ja v. 2017 23.5. Vuoden 2018 myöhäinen jäidenlähtö (18.4.) saattoi viivästyttää haudonnan alkua ja pienet poikaset havaittiin vasta kesäkuun ensimmäisellä viikolla (jäidenlähtö v. 2014 26.3., v. 2015 21.3., v. 2016 6.4. ja v. 2017 6.4.).

Kanadanhanhi pesi v. 2014 Vanhankaupunginlahdella ensimmäistä kertaa ja heti kahden parin voimin (Kokkoluoto ja Klobben). Seuraavana vuonna parimäärä tuplaantui (Klobben 2 paria, Kokkoluoto 1 pari ja Lemmenlehto/Lammassaaren hoitoniitty 1 pari). Vuonna 2016 kolme paria aloitti haudonnan (Klobben, Kokkoluoto ja Lemmenlehto/Lammassaaren hoitoniitty) ja näistä kaksi sai poikueen vesille (Lemmenlehdon parin haudonta keskeytyi viikon jälkeen). Vuonna 2017 havaitsin vain yhden pesän (Kokkoluoto), mutta on hyvin mahdollista, että jokin hautoja jäi huomaamatta. Yllätys oli, kun v. 2018 parimäärä moninkertaistui: hautovia lintuja löytyi peräti kahdeksan (Lammassaaren hoitoniitty 6 (uusi osa 1, vanha osa 5), Klobben 1, Kokkoluoto 1). Uusille pareille näytti löytyvän tilaa Lammassaaren hoitoniityltä, mistä ne oli myös helppo laskea. Tänä vuonna parimäärä säilyi kahdeksassa, mutta hautojien määrä Lammassaaren hoitoniityllä

väheni yhteen (niityn vanha osa). Hautojia oli muualla seuraavasti: Pornaistenniemen etulampare, Kokkoluoto, Kokkoluodon luoteisreunan ruoikko, Kuusiluodon länsireuna, Purolahti, Saunalahden länsireuna, Klobben.

Ainakin 7 poikuetta kuoriutui; ensimmäiset 5 vastakuoriutunutta poikasta seuraili emojaan hyvin varhain, jo 9.5. Lammassaaren hoitoniityllä. Tämän jälkeen näin kuusi eri poikuetta, kooltaan 1 – 10 poikasta, jotka kuoriutuivat 15.5. – 28.5. välisenä aikana ja oleskelivat erityisesti Lammassaaren hoitoniityllä. Poikueista joku saattoi olla peräisin seuranta-alueen ulkopuolelta, esim. Varjosaaren – Leposaaren tienoilta. Usean poikueen yhteenliittymä oleskeli lähivuosien tapaan Arabianrannan nurmilla toukokuun loppupuolella ja edelleen kesäkuussa (mm. 28.5. a 26 poikasta neljän aikuisen seurassa).

Vuonna 2018 havaitsin vastakuoriutuneita poikueita (21.5. - 28.5.) seitsemän (2,2,2,3,4,4 ja 7), ja niissä oli yhteensä 24 poikasta. Vähäisen poikasmäärän perusteella suurin osa emoista oli todennäköisesti nuoria. Vuonna 2017 havaitsin ensimmäiset kaksi poikuetta 20.5.: 12 poikasta Kyläsaarella ja 4 Lammassaaren hoitoniityllä. Tämän jälkeen alkoi lahden vesillä uida alueen välittömässä läheisyydessä pesineitä emoja poikasineen ja enimmillään ruokaili Arabianrannan nurmilla 21 poikasta. Vuonna 2016 ensimmäinen poikue oli vesillä 18.5. Purolahdella (7 poikasta) ja suurin yhdellä kertaa havaittu poikasmäärä oli tuona vuonna Lammassaaren hoitoniityllä ruokailleet 42 poikasta.

Merihanhi pesi v. 2015 ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella. Pareja oli silloin kaksi, ja sama parimäärä säilyi myös v. 2016 ja v. 2017. Pesät sijaitsivat todennäköisesti Klobbenilla, sillä haudonta-aikana odotteli usein Klobbenin rantavesissä (Hakalanlahdella ja Purolahdella) yksinäinen merihanhi puolisoaan ruokailemaan. Vuonna 2018 merihanhipareja pesi yli kaksinkertaisesti: 5. Pesistä kolme sijaitsi Klobbenin – Purolahden alueella, yksi Säynäslahden lampareilla ja yksi Saunalahdella.

Tänä vuonna pesi merihanhia 4 paria. Kaksi pesi Purolahdella (toinen pesä sijaitsi luultavasti Mölylän kallion edustan ruokoniemekkeellä), yksi Saunalahden eteläpohjukassa (pesä oli luultavasti ruokosaarekkeella) ja yksi pari Pornaistenniemen Keinumäen välisellä lamparealueella.

Havaitsin kaikkiaan kolme poikuetta: 2, 5 ja 6. Ensimmäinen poikue kuoriutui 11.5 ja siinä oli 5 poikasta, 15.5 mennessä poikue oli huvennut kolmeen, jotka selvisivät ainakin nuoruusvaiheeseen. Muissa poikueissa en havainnut tappioita ja poikueet varttuivat lahdella elokuulle saakka.

Vuonna 2015 merihanhipoikueissa oli 4 ja 5 poikasta (ensimmäiset kuoriutuneet näkyivät 12.5.), v. 2016 6 ja 4 poikasta (ensimmäiset 9.5.) ja v. 2017 6 ja 7 poikasta (ensimmäiset 9.5.). Vuonna 2018 kuoriutui viisi poikuetta (2, 3, 3, 6 ja 8). Ensimmäinen poikue näkyi 23.5., jolloin 2 vastakuoriutunutta poikasta liikuski Purolahden hoitoniityllä. Seuraavat, korkeintaan parin vuorokauden ikäiset poikueet, havaitsin 25.5. (6 poikasta), 29.5. (8 poikasta) ja 31.5. (3 poikasta). Viimeinen poikue ilmaantui 13.6. (3 poikasta).

Vuonna 2015 molemmat poikueet selvisivät nuoruuspukuun ja v. 2016 selviytyi toinen poikue kokonaisuudessaan, mutta toisesta menehtyi yksi. Vuoden 2017 poikue, jossa oli 6 poikasta, hupeni nopeasti, sillä 18.5. oli jäljellä 4 ja 20.5. enää 1, joka selvisikin sitten ainakin nuoruuspukuun. Saman vuoden toinen poikue (7 poikasta) väheni niin, että 11.7. poikueessa oli 3 ja 21.7. vain 2 poikasta.

Emot tuntuvat suosivan poikasten ensimmäisinä elinviikkoina Purolahtea ja siitä varsinkin Viikinojan suun läheistä osaa Purolahden hoitoniitystä. Ne kuljettavat poikueitaan kuitenkin myös Lammassaaren hoitoniitylle ja Lemmenlehtoon. Merihanhiperheet liikkuvat useasti yhdessä, ja poikasten kasvaessa niitä näkee ruokailemassa ruoikon reunoissa esim. Saunalahdella saakka.

Merimetso pesi ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella. Pesiviä pareja oli lopulta 7.

Ensimmäiset merkit pesinnästä saatiin 13.4., kun merimetsojen havaittiin kantavan oksia ja ruokoja pesänrakennusaikeissa Klobbenin puihin. Jo seuraavana päivänä laskettiin 15 merimetson pesää saaren itäreunan tervalepissä ja päivää myöhemmin oli pesien määrä kasvanut kuuteentoista. Enemmistö pesistä oli joko merimetsojen itsensä kokonaan rakentamia tai harmaahaikaroiden aikoinaan aloittamia, mutta sittemmin kesken jättämiä. Muutamassa valmiissa haikaran pesässä näkyi merimetsoja, mutta näitä pesiä ei ollut kaapattu saarella jo aiemmin keväällä pesintänsä aloittaneilta haikaroilta, vaan ne olivat jääneet haikaroilta tyhjiksi. Merimetsojen pesistä kuusi sijaitsi saaren eteläpäässä, neljä keskiosassa ja kuusi pohjoispäässä.

17. huhtikuuta merimetsot kuitenkin jättivät pesät ja näytti siltä, että pesintäyritys oli tämän kevään osalta tässä. Syyksi innon lopahtamiseen arveltiin merikotkan, enimmillään kahden merikotkayksilön, päivittäistä vierailua Klobbenilla.

Vajaan viikon kuluttua (23.4.) viiden merimetsoparin nähtiin yllättäen asettuneen saaren lounaisosan keskentekoisiin haikaranpesiin ja myös kaakkoisreunalta löytyi yksi siipiään pesässä kohotteleva koiraslintu.

Kovapäisiä yksilöitä, sillä samaan aikaan, kun koiraat kiikuttivat uusia tikkuja pesäkoreihin ja naaraat asettelivat niitä sopivasti, istuskeli aikuinen merikotka parinkymmenen metrin päässä tervalepän lehdettömällä oksalla. Merimetsojen onneksi kotkan kiinnostus näytti siirtyneen saaren rantavesissä pulikoiviin pulleisiin särkikaloihin.

Pian uusiin pesiin asettumisen jälkeen merimetsot painautuivat pesiensä pohjille hautomaan ja 28.4. kuudessa pesässä jo haudottiin. 13. toukokuuta huomasin uuden parin liittyneen saaren lounaisreunassa pesivien ryhmään, joten "kolonian" lopulliseksi parimääräksi tuli 7.

Merimetsoilla on tapana munia 3 – 4 munaa, yksi muna 2 – 3 vrk:n välein. Haudonta alkaa ensimmäisestä munasta eikä vasta lopullisen munaluvun täytyttyä, joten poikaset kuoriutuvat eriaikaisesti.

Ensimmäiset poikaset näkyivät 5.6. kahdessa pesässä: yhdessä pesässä 3 noin viikon ikäistä poikasta ja toisessa 1 muutaman vuorokauden ikäinen. 14.6. poikasia kurotteli jo neljässä pesässä yhteensä 11 (2, 2, 3 ja 4). 14.7. poikasia näkyi kuudessa pesässä yhteensä 17 (1, 2, 3, 3, 4 ja 4), keskimäärin 2,8 poikasta/pesä. Kaakkoisreunan pesän huomasi hylättynä 17.6. (hautova lintu vielä 28.5.). Näin ollen pareista 86 % ($6/7 = 0,86$) tuotti poikasia.

Kaikissa poikasellisissa pesissä oli poikasia vielä heinäkuun puolivälissä (14.7.), yhteensä 15 näkyvissä; näistä 10 oli lähes täysikasvuista, 4 isoa ja 1 keskikokoinen.

Pareista läheskään kaikki eivät olleet vanhoja ja juhlapukuisia, valkoisine reisilaikkuineen ja pään koreine höyhenineen. Useamman kuin yhden pariskunnan toisella puolisoilla oli ruumiinhöyhenyksessä vielä esiaikuiselle yksilölle tyypillisiä ruskeita höyheniä laikuittain. Myöskin metallinkiiltoa puuttui sekä valkoinen reisilaikku, jollei laikkua korvannut vain muutama valkoinen höyhen.

Klobbenin lounaisella kalliolla lepäili pesinnän alkuvaiheessa (28.4. – 14.5.) lähemmäs 70 merimetsoa, joista n. 4/5 oli esiaikuisia ja loput aikuisia. Näissä norkoilijoissa on kolonian tulevien vuosien kasvupotentiaali.

Muista vesilintulajeista havaittiin poikueita seuraavilla lajeilla: tukkasotka (19.6. Saunalahdella 1 noin kahden viikon ikäinen poikanen) ja isokoskelo (24.5. 8 pientä poikasta emon selässä Klobbenin itäreunasta kohti Vanhankaupunginselkää (Taavi Sulander).

Kahlaajien pesinnästä

Töyhtöhyyppän parimäärä (45) oli suurempi kuin yhtenäkkään edeltävänä kuutena vuonna (v. 2013 15, v. 2014 23, v. 2015 27, v. 2016 31, v. 2017 27 ja v. 2018 39). Parimäärä kasvoi pelloilla, missä pesi 34 paria (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20, v. 2016 21, v. 2017 17 ja v. 2018 27). Hoitoniityillä pesi 11 paria eli parimäärä väheni yhdellä, mutta säilyi viime vuosien tasolla (v. 2013 2, v. 2014 5, v. 2016 10, v. 2017 10 ja v. 2018 12).

Hoitoniityn töyhtöhyyppien lähivuosien parimäärän kasvu on suoraa seurausta Lammassaaren hoitoniityn laajentumisesta n. 10 hehtaarilla loppukesästä 2017 alkaen. Myös loppukesien 2014 – 2018 niitot ovat edesauttaneet uusien töyhtöhyyppäparien asettumista niityille, mutta niitot ovat lisänneet myös pelloilla pesivien hyyppien ruokailumahdollisuuksia.

Haudonta alkoi tänä vuonna noin viikkoa tavallista aikaisemmin: ensimmäiset hautojat (4 yksilöä) havaitsin 7.4. pelloilla. Ensimmäinen pesye kuoriutuikin varhain, 3.5. (1 vastakuoriutunut). Seuraava poikue kuoriutui pelloilla 6.5. (3 vastakuoriutunutta) ja siitä noin viikon päästä 13.5. kaksi poikuetta lisää (1 ja 4 pientä poikasta). Varhaisin hoitoniittyjen poikanen hoiperteli 13.5. tulvaniityllä ja 20.5. kaksi uutta poikuetta (4 ja 2 poikasta). Koska suuri osa hyypistä menetti munapesyeensä toukokuun alkupuolen peltoissa, kuoriutuivat seuraavat peltojen poikaset uusintapesinnöistä ja vasta 28.5. (1 ja 2 poikasta).

Uusia poikueita näyttäytyi, ja 17.6. mennessä olin havainnut pelloilla kolmetoista eri töyhtöhyypän poikuetta ja niissä yhteensä 27 poikasta. Koska vilja kasvoi poikasia nopeammin, jäi edellä mainittujen poikueiden lisäksi muutaman poikueen lukumäärä arvoitukseksi – emot hätäilivät, mutta poikasia ei oraiden takaa erottanut. Havaittujen poikueiden ja hätäilevien parien perusteella peltojen 34 parista viitisentoista eli suunnilleen puolet oli saanut poikasia 17.6 mennessä. Hoitoniittyjen 11 parista ainakin 7 oli tuottanut poikasia (yhteensä 11 poikasta). Peltojen ja hoitoniittyjen havaittujen poikueiden yhteismäärä oli 20 (sekä muutama poikue tähän lisää varoittelevien emojen perusteella) ja havaittuja poikasia yhteensä 38.

Hyppien poikaset menehtyvät monesti varhain. Tänä vuonna kahdeksan poikasta oli selvinnyt 17.6 mennessä yli kahden viikon ikään ja näistä kolme oli varttunut pelloilla ja viisi hoitoniityillä. 4.7. näkyi Lammassaaren hoitoniityllä 3 nuorta ja 14.7. 8 nuorta, joten joitakin poikasia näyttää selvinneen poikasvaiheen yli. Viime vuonna hyypät tuottivat pelloilla yhteensä 16 poikasta, joista yksikään ei selvinnyt yli kahden viikon ikään.

Vastaavasti v. 2015 eri poikasiksi tulkittuja poikasia näkyi 52, v. 2016 32, v. 2017 18. Parimäärään suhteutettuna (v. 2015 20, v. 2016 21 ja v. 2017 17, v. 2018 27 ja v. 2019 45 paria) poikasia on tuotettu seuraavasti: v. 2015 2,6, v. 2016 1,5, v. 2017 1,1, v. 2018 0,4 ja v. 2019 0,8 paria kohden. Peltojen poikastuotto oli tänä vuonna 0,8 ja hoitoniittyjen 1,0 paria kohden.

Pikkutyllipareja oli tänä vuonna 10. Pesivien pikkutyllien määrä on kasvanut hoitoniittyjen niittojen ansiosta. Tämä näkyy erityisesti Purolahden niityllä, missä parimäärä kasvoi joka vuosi yhdellä v. 2013 (1 pari) – v. 2016 (4 paria). Vuosina 2017 - 2019 pareja on ollut kyseisellä niityllä vain 2, joista viimeisenä kahtena vuonna molemmat niityn merenpuoleisessa eteläosassa. Syystä tai toisesta pohjoisen osan (ns. tulvaniityn) kasvipeitteisyys on voimistunut (erityisesti osmankäämi) ja sen myötä pikkutyllien kuin myös muiden kahlaajien suosima lietteinen ala on vähentynyt.

Muita pikkutyllin tämän vuoden pesimäpaikkoja olivat: Lammassaaren hoitoniitty (2 paria), Fastholman lumenkaatopaikka (4), Etu-Viikin pellot (1) (lantala) ja Kyläsaari (1). Seuranta-alueen parimäärä (10) oli kaikkien aikojen suurin (v. 2015 8, v. 2016 9, v. 2017 8 ja v. 2018 9).

Kaikkiaan seuranta-alueella havaittiin kuusi poikuetta (yhteensä 21 poikasta) ja yksi hätäilevä pari. Ensimmäinen poikue 11.6. Lammassaaren hoitoniityn pohjoisosassa (2 pientä poikasta, Taavi Sulander). Muut poikueet: Fastholman lumenkaatopaikan eteläosa 4, pohjoisosa 4 ja multakasat 4 poikasta, Kyläsaari 4 poikasta (Jarkko Santaharju) ja Etu-Viikin lantala 3 poikasta. Yksi pesä tuhoutui ilmeisen tahattomasti teinipoikien jalkojen alle (Fastholman lumenkaatopaikka).

Tyllipareja oli tänä vuonna kaksi: Purolahden hoitoniityn eteläosassa ja Lammassaaren hoitoniityn eteläosassa. Poikasia ei havaittu.

Tylli pesi Kyläsaaren – Arabianrannan nykyisin suureksi osaksi rakennetulla täyttömaa-alueella v. 1993 – 1994. Vuosina 2015 – 2016 soidinteli ja hallitsi tylli reviiriä Purolahden hoitoniityn eteläosassa, mutta molemmilla kerroilla jäi pesintä kesken, ilmeisesti vedennousun vuoksi. Vuonna 2017 oli seuranta-alueella peräti kolme tyllireviiriä (Kyläsaari, Etu-Viikin pellot, Purolahden eteläosa), joista kaksi tuotti myös onnistuneesti poikasia: 6.6 alkaen Kyläsaarella 4 poikasta ja 7.6 alkaen ainakin 2 poikasta Etu-Viikin pelloilla. Vuonna 2018 pesi yksi tyllipari Purolahden hoitoniityllä ilmeisesti vailla menestystä.

Punajalkaviklon parimäärä on kasvanut seuranta-alueella v. 2013 kahdesta parista aina tämän vuoden kahdeksaan pariin (v. 2013 2, v. 2014 3, v. 2015 4, v. 2016 4, v. 2017 5 ja v. 2018 7). Parimäärän kasvun vuoksi kaikki eivät enää mahdu pesimään hoitoniityille ja uusia pareja onkin asettunut peltolohkojen välisiin ojiin. Hoitoniityt ja niiden kasvillisuudesta vapaat lieterannat kuuluvat kuitenkin peltojen pesijöiden ruokailualueisiin. Lammassaaren hoitoniityn laajennus syksyllä 2017 kasvatti lajille sopivan ympäristön alaa ja uudelle osalle asettuikin keväällä 2018 uusi pari ja samalla paikalla oli reviiri myös tänä vuonna.

Poikasia oli niittyjen kartoituslaskennoissa hätäileiden emojen perusteella liikkeellä jo 3. ja 4.6. Tuolloin Lammassaaren hoitoniityllä oli kolme, Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa yksi ja pelloilla yksi hätäilevä pari. Ensimmäinen, korkeintaan viikon vanha poikanen näkyi 13.6. Purolahden hoitoniityn eteläosassa. Samalla niityllä ruokaili 17.6. kaksi poikuetta ja yhteensä kuusi poikasta (Taavi Sulander). Näin ollen ainakin seitsemän paria kahdeksasta tuotti poikasia, mikä on erittäin hyvä tulos (v. 2016 havaitsin yhdellä, v. 2017 kolmella ja v. 2018 neljällä parilla poikasia). Nuoria näkyi heinäkuun alkupäivinä kuitenkin vain 2 yksilöä hoitoniityillä.

Taivaanvuohien parimäärä laski Lammassaaren hoitoniityllä siitä huolimatta, että niittyala on laajentunut. Viime vuonna niityllä oli kolme reviiriä, mutta nyt vain yksi. Hoitoniittyjen kokonaisparimäärä (4) pysyi kuitenkin lähes viime vuosien tasolla, sillä Purolahden hoitoniitylle asettui yksi pari enemmän kuin v. 2018.

Kaksi meriharakkaparia aloitti pesinnän Arabianrannan – Kyläsaaren alueella. Ainakin toisen parin pesä oli asuintalon tasakatolla. Ensimmäinen jo isokokoinen poikanen ruokaili emojensa vierellä 14.6.

Arabianrannan nurmella ja samalla paikalla oli 2 nuorta lintua 4.7.

Seuraavista Vanhankaupunginlahdella tänä vuonna pesineistä kahlaajalajeista tein poikasiin viittaavia havaintoja: rantasipi (hätäileviä emoja, ainakin puolet pareista), taivaanvuohi (siipirikkoa esittävä emo), lehtokurppa (siipirikkoa esittävä emo).

Hoitoniityillä pesi kaikkiaan viisi kahlaajalajia (töyhtöhyppä, punajalkaviklo, pikkutylli, tylli ja taivaanvuohi). Parien yhteismäärä on kasvanut hoitoniityillä v. 2013 kymmenestä lähemmäs kolmeakymmentä paria (v. 2013 10, v. 2014 14, v. 2015 20, v. 2016 25, v. 2017 24, v. 2018 29 ja v. 2019 29 paria) (Taulukko 1).

Taulukko 1, Kahlaajien parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – 2019

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Punajalkaviklo	2	3	4	4	5	7	8
Pikkutylli	2	3	4	6	4	4	4
Tylli	0	0	1	1	1	1	2
Töyhtöhyppä	2	5	7	10	10	12	11
Taivaanvuohi	4	3	4	4	4	5	4
Pareja	10	14	20	25	24	29	29
Lajeja	4	4	5	5	5	5	5

Hoitoniittyjen varpuslinnuista

Hoitoniityillä pesivien varpuslintuparien määrä (109) oli toiseksi suurin viimeisenä seitsemänä vuonna (v. 2013 95, v. 2014 101, v. 2015 73, v. 2016 88, v. 2017 99, v. 2018 130). Lajeja pesi 22, mikä on lähivuosista kolmanneksi eniten (v. 2013 – 2014 21, v. 2015 18, 2016 20, v. 2017 23 ja v. 2018 24). Lammassaaren hoitoniityn laajennusosalla pesi 6 paria viidestä lajista, mikä ei ole paljon, mutta huomattavasti enemmän kuin v. 2018, jolloin uudella osalla oli vain yksi niittykirvisreviiri. Vuoden 2018 varpuslintujen runsas parimäärä johtui ruokokerttusten päämuuton aikaan vallinneista suotuisista sääoloista, jonka seurauksena ruokokerttusreviirejä oli tavallista tiheimmin hoitoniittyjen ruoikkoisissa osissa (Taulukko 2).

Taulukko 2, Varpuslintujen parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – 2019.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kiuru	2	3	1	0	2	1	4
Niittykirvinen	10	19	22	21	17	13	17
Metsäkirvinen	0	0	0	0	1	0	1
Västäräkki	1	2	1	1	2	2	2
Keltävästäräkki	6	11	4	7	5	6	15
Sitruunävästäräkki	3	2	0	0	1	1	1
Satakieli	1	1	0	0	0	1	1
Kivitasku	0	1	0	0	0	0	0
Pensastasku	2	2	1	2	2	1	1
Punakylkirastas	0	1	0	1	1	0	0
Räkättirastas	0	0	2	3	1	3	0
Laulurastas	0	0	0	0	0	0	1
Mustarastas	0	0	5	0	2	1	1
Lehtokerttu	0	0	0	1	1	0	0
Pensaskerttu	2	2	3	5	5	4	2
Hernekerttu	1	0	0	1	0	0	0
Ruokokerttunen	30	22	8	12	21	43	20
Rytikerttunen	2	2	3	2	4	4	1

Viitakerttunen	0	0	0	0	0	1	0
Luhtakerttunen	1	0	0	0	0	3	0
Pajulintu	1	3	2	4	3	2	2
Harmaasieppo	1	0	0	0	0	0	0
Talitiainen	2	2	1	2	3	4	4
Sinitiainen	1	2	1	1	3	1	2
Viiksitimali	0	0	0	0	0	1	0
Pikkulepinkäinen	1	1	1	2	1	1	2
Kottarainen	2	1	3	3	3	5	6
Peippo	3	2	3	3	3	3	3
Viherpeippo	0	1	0	0	0	0	0
Punavarpunen	3	4	2	5	2	7	8
Peltosirkku	1	0	0	0	0	0	0
Keltasirkku	0	0	0	1	1	1	1
Pajusirkku	19	17	10	11	15	21	14
pareja yht.	95	101	73	88	99	130	109
lajeja yht.	21	21	18	20	23	24	22

Vuosina 2013 – 2019 yhteensä 33 lajia

Suurena syynä v. 2019 parien hyvään yhteismäärään oli varsinaisten avomaan varpuslintulajien (niittykirvinen, keltavästäräkki, sitruunavästäräkki, västäräkki, kiuru) parimäärän kasvu: 39 paria on viime vuosien suurin (v. 2013 22, v. 2014 37, v. 2015 28, v. 2016 29, v. 2017 27 ja v. 2018 23).

Huomattava osa avomaan varpuslintujen parimäärän kasvusta johtui keltavästäräkkien ilahduttavan suuresta määrästä; pareja oli 15, kun viime vuonna hoitoniityillä pesi vain 6 paria. Kasvua oli sekä Lammassaaren hoitoniityllä (7, kun v. 2018 2) että Purolahden hoitoniityllä (8, kun v. 2018 4). Vuosina 2013 – 2017 pesijöitä oli vähimmillään 5 ja enimmillään 11 paria. Matkaa on vielä v. 2004 tasoon, jolloin niityiltä laskettiin 29 paria.

Peltoalueilla keltavästäräkipareja pesi 4 eli samassa määrin kuin kuutena edellisenä vuonna (v. 2013 ja v. 2014 5, v. 2015 6 ja v. 2016, 2017 5 paria ja v. 2018 4).

Myös niittykirvisten parimäärä (17) oli hoitoniityillä edellistä vuotta suurempi ja kohosi lähivuosien keskitasolle (v. 2013 11, v. 2014 19, v. 2015 22, v. 2016 21, v. 2017 17 ja v. 2018 13). Ikävä kyllä kasvua ei tapahtunut Lammassaaren hoitoniityllä, joka on ollut lajin ydinaluetta Vanhankaupunginlahdella, sillä niityllä pesi vain 9 paria, kun v. 2014 – 2016 pareja oli 15, v. 2017 13 ja v. 2018 9. Purolahden hoitoniityllä on parimäärä vaihdellut v. 2013 – 2017 kahden (v. 2013) ja seitsemän (v. 2016) välillä. Viime vuonna niityllä pesi 4 paria, joten tämän vuoden 8 paria kaksinkertaisti niityn parimäärän. Etu-Viikin pelloilla pesii vuosittain viitisen paria.

Varsinaisten niitylajien eli avomaan varpuslintujen ja kahlaajien osuudet hoitoniityjen kokonaisparimäärästä on vaihdellut v. 2013 – 2019 21 – 50 % välillä (v. 2013 30 %, v. 2014 34 %, v. 2015 31 %, v. 2016 27 %, v. 2017 28 %, v. 2018 21 % ja v. 2019 50 %). Merkittävin vaihtelu avomaan lintujen kokonaisparimäärässä johtuu keltavästäräkin parimäärän vaihtelusta. Muiden kuin avomaan lajien suurin vuosien välinen vaihtelu on ruokokerttusella. Niitylajien osuuksien muutokset kokonaisparimäärässä selittyvät pääosin näiden kahden varpuslintulajin parimäärien heilahtelulla, mutta kahlaajien parimäärissä on kuitenkin selkeästi kasvava suuntaus.

Taulukko 3, Avomaan varpuslintujen ja kahlaajien parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – 2019

Lammassaaren hoitoniitty

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Keltavästäräkki	5	9	2	3	3	2	7
Sitruunavästäräkki	3	2	0	0	1	1	1
Västäräkki	1	2	1	1	2	1	1
Niittykirvinen	9	15	15	14	14	9	9
Kiuru	2	2	0	0	2	1	2
Pikkutylli	1	1	1	2	2	2	2
Tylli	0	0	1	1	1	1	2
Punajalkaviklo	0	1	1	1	1	3	3
Töyhtöhyyppä	1	3	2	2	3	7	5
Taivaanvuohi	3	2	2	2	3	3	1
yht. pareja	24	37	25	26	32	30	33

Purolahden hoitoniitty

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Keltavästäräkki	1	2	2	4	2	3	8
Västäräkki	0	1	0	0	0	1	1
Niittykirvinen	2	4	7	7	3	4	8
Kiuru	0	1	1	0	0	0	2
Pikkutylli	1	2	3	4	2	2	2
Tylli	0	0	1	1	1	1	1
Punajalkaviklo	2	2	3	3	4	4	5
Töyhtöhyyppä	1	2	5	8	7	5	6
Taivaanvuohi	1	1	2	2	1	2	3
yht. pareja	8	15	24	29	20	22	36

Uhanalaiset ja harvalukuiset seuranta-alueella pesivät lajit (pesineet ainakin jonakin kuudesta edellisestä vuodesta) (lintudirektiivin liitteen I (D), v. 2019 uhanalaisluettelon (CR= äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä) sekä aiempien v. 2015, v. 2000 ja 2010 uhanalaisluettelon lajit (uhanalaisuusluokitus merkitty sulkuihin)). Vuosien 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 ja 2018 parien/reviirien määrä ilmoitettu suluissa.

Laji	pareja/reviirejä
laulujoutsen D	1 (0, 1, 1, 1, 1, 1)
haapana VU	16 (12, 16, 17, 14, 25, 19)
heinätavi VU	3 (1, 3, 3, 2, 2, 2)
punasotka CR	1 (1, 0, 0, 1, 0, 0)
tukkasotka EN	2 (3, 2, 1, 1, 1, 1)
isokoskelo NT	1 (2, 3, 3, 3, 4, 4)
tukkakoskelo NT	2 (1, 1, 2, 2, 1, 1)

ruisräikkä D	0 (1, 1, 1, 0, 1, 1)
silkkiuikku NT	45 (45, 46, 44, 49, 64, 46)
pikku-uikku CR	1 (0, 0, 0, 0, 0, 0)
kaulushaikara D	0 (1, 3, 1, 1, 1, 1)
ruskosuohaukka D	1 (0, 0, 0, 1, 1, 1)
kanahaukka NT	2 (1, 1, 1, 2, 2, 2)
luhtahuitti D	2 (1, 2, 10, 6, 3, 3)
liejukana VU	2 (0, 1, 1, 1, 0, 1)
nokikana EN	26 (21, 39, 38, 31, 35, 20)
kurki D	1 (0, 0, 1, 1, 1, 1)
pikkutylli NT	10 (3, 4, 8, 9, 8, 9)
tylli (NT 2015)	1 (0, 0, 1, 1, 3, 1)
rantasipi (NT 2010)	12 (7, 10, 9, 10, 12, 12)
punajalkaviklo NT	8 (2, 3, 4, 4, 5, 7)
taivaanvuohi NT	6 (5, 8, 9, 8, 6, 8)
käki (NT 2000)	0 (1, 1, 2, 0, 1, 1)
tervapääsky EN	pesii, ei tietoa parimääristä
palokärki D	1 (0, 0, 0, 0, 0, 0)
pikkutikka (VU (2000))	6 (6, 6, 7, 5, 6, 7)
käenpiika NT	0 (3, 2, 2, 0, 1, 0)
kiuru NT	pesii, tietoa vain hoitoniittyjen parimääristä: 4 (2, 3, 1, 0, 2, 1)
haarapääsky VU	23 (v. 2013 – 2015 ei arviota, v. 2016 ja v. 2017 10 – 20, v. 2018 15)
räystäspääsky EN	0 (v. 2013 – 2015 ei arviota, v. 2016 5 – 10, v. 2017 0 – 5, v. 2018 2)
niittykirvinen (NT 2015)	hoitoniityt 17 (10, 19, 22, 21, 17, 13), pelloilla pesii viitisen paria
västäräkki NT	pesii, hoitoniittyjen parimäärät: 2 (1, 2, 1, 1, 2, 2). Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018: 2, 10, 13, 6.
sitruunavästäräkki EN	1 (3, 2, 1, 1, 1, 1)
keltavästäräkki (NT 2015)	15 (6, 11, 4, 7, 5, 6) hoitoniityt (pelloilla 4 (5, 5, 6, 5, 5, 4))
kivitasku (NT 2015)	9 (5, 8, 6, 7, 5, 4)
pensastasku VU	1 (2, 3, 1, 2, 2, 1)
pensaskerttu NT	16 pysyvää reviiriä, lisäksi 8 mahdollista (Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018: 21, 5, 15, 6)

ruokokerttunen NT	pesii, hoitoniittyjen parimäärät: 20 (30, 22, 8, 12, 21, 43). Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018: 357, 424, 310, 443
ruokosirkkalintu EN	0 (1, 0, 1, 0, 0, 1)
rastaskerttunen VU	11 (8, 9, 6, 6, 8, 12)
sirittäjä (NT (2010))	22 (10, 20, 20, 8, 10, 10, 27)
tiltalti (VU (2000))	5 (0, 1, 2, 3, 2, 1)
pikkusieppo D	0 (0, 0, 0, 2, 3, 2)
viiksitimali VU	ainakin 20 (0, 2, 5, 10, 10, 27) v. 2018 koko Natura-alueen kartoitus, v. 2013 – 2017 ja v. 2019 ei Natura-alueen kartoitusta, vain arvio.
pähkinänakkeli VU	1 (0, 0, 0, 0, 0, 1)
pussitiainen EN	0 (3, 0, 0, 1, 1, 1)
pikkulepinkäinen D	2 (2, 2, 2, 2, 1, 1)
kottarainen (NT (2000))	29 (30, 31, 26, 18, 21, 30)
harakka NT	pesii, yleinen (v. 2004, 2007, 2012 ja v. 2018 Natura-alue: 2, 2, 2, 1)
närhi NT	4 (v. 2017 2, v. 2018 5)
varpunen EN	pesii (koetila), ainakin 30 (10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, n. 15)
viherpeippo EN	14 (ei tietoa v. 2013 – 2016, v. 2017 ainakin 8, v. 2018 ainakin 8)
punatulkku (VU 2015)	3 (v. 2013 – 2015 enintään muutamia pareja, v. 2016 – 2018 2)
punavarpunen NT	25 (n. 20, n. 20, n. 20, n. 30, n. 20, 30)
pajusirkku VU	hoitoniityt 14 (19, 17, 10, 11, 15, 21). Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018 (122, 144, 134, 147).
peltosirkku CR, D	0 (1, 1, 0, 1, 0, 0)

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka havaittiin pesimäaikaan sopivassa

pesimäympäristössä, mutta eivät pesineet tai pesintä epätodennäköinen:

jouhisorsa VU, kuovi NT, lampiviklo EN, pikkulokki D, harmaapäätikka D, valkoselkätikka EN/D, käenpiika NT, pikkusieppo D, kuhankeitäjä (NT (2010)), pussitiainen EN.

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka ruokailivat pesimäaikaan säännöllisesti alueella:

valkoposkihanhi D, sääksi D (NT (2010)), merikotka D (VU 2015), naurulokki VU, selkälokki EN, merilokki VU, räyskä D (NT 2010)), kalatiira D, lapintiira D

Joitain vähälukuisia lajeja

Pikkutikkoja pesi 6 paria. Pesiä löytyi kolme (Kuusiluoto (Eero Haapanen), Verkatehtaanpuisto ja Fastholma (Juha Kärkkäinen)) ja reviirejä todettiin kolme (Säynäslahden tervaleppäluhta, Saunalahti ja Kivinokka). Palokärki pesi ensimmäisen kerran sitten v. 1998. Pesä, jossa varttui ainakin kaksi poikasta, oli suojelualueen sisällä. Kultarintoja oli runsaasti, yhteensä 21 reviiriä (v. 2015 25, v. 2016 17, v. 2017 29, v. 2018 26), eniten Fastholmassa (5) ja Pornaistenniemessä (4). Kaikki peukaloisten 8 reviiriä olivat lahden itärannalla (v. 2016 8, v. 2017 5, v. 2018 8). Puukiipijäreviirejä oli 7, yhtä lukuun ottamatta itärannan metsissä (v. 2016 9, v. 2017 11, v. 2018 10). Närhireviirejä oli 4 (Hakalanniemi, Mölylä – Rajakallio, Mäyrämetsä ja Kivinokan vanha metsä). Punatulkusta oli ainakin kolmelta paikalta pesintään viittaavia havaintoja: Mölylän metsästä, Kivinokan vanhasta metsästä ja Rajakalliolta. Nokkavarpusia pesi kaksi paria, samoilla paikoilla kuin viime vuonna (Keinumäen/Hakalanniemen arboretumissa ja Fastholmassa). Urpiaisia oli kaksi paria: Fastholmassa (kuten v. 2017 – 2018) sekä Pornaistenniemessä.

Kirjallisuus:

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu (20/2013): Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta 2012. Vuosien 2000 – 2012 yhteenveto. Mikkola-Roos Markku; Rusanen Pekka; Lehikoinen Aleks; Haapanen Eero; Pynnönen Petro; Sarvanne Hannu.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Vuosien 2014 – 2017 seurantalaskentojen yhteenvedot ovat luettavissa kotisivuillani osoitteessa: www.viikissavuodenympari.fi.

merimetsällä on
kotiutunut
ensimmäiset poikaset
5.6.19 klosteri

